

Αριθμός 711/2017

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Α1΄ Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Γεράσιμο Φουρλάνο, Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, Βασίλειο Πέππα, Γεώργιο Λέκκα, Πηνελόπη Ζωντανού και Αθανάσιο Καγκάνη, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕ δημόσια στο ακροατήριό του, στις 2 Νοεμβρίου 2015, με την παρουσία και του Γραμματέα Γεωργίου Φιστούρη για να δικάσει την υπόθεση μεταξύ:

Του αναιρεσιόντος: Σ. Σ. του Θ., κατοίκου ..., ο οποίος εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Εμμανουήλ Περάκη και κατέθεσε προτάσεις.

Των αναιρεσιβλήτων: 1) Β. Μ. του Α., κατοίκου ..., ατομικά και ως διαχειριστή της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας με την επωνυμία: "...", 2) Αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας με την επωνυμία: "...", που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα, οι οποίοι εκπροσωπήθηκαν από τον πληρεξούσιο δικηγόρο τους Νικόλαο Κωνσταντόπουλο με δήλωση κατ' άρθρο 242 παρ. 2 ΚΠολΔ και δεν κατέθεσαν προτάσεις, 3) Α. Π. του Ν., κατοίκου ..., ο οποίος δεν παραστάθηκε στο ακροατήριο.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 5/2/2009 αγωγή του ήδη αναιρεσιόντος και την από 19/11/2009 πρόσθετη παρέμβαση του τρίτου αναιρεσιβλήτου, που κατατέθηκαν στο Ειρηνοδικείο Αθηνών.

Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 1357/2011 του ίδιου Δικαστηρίου που κήρυξε εαυτόν καθ' ύλην αναρμόδιο και παρέπεμψε την υπόθεση προς εκδίκαση στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών.

Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 1787/2013 οριστική του ίδιου Δικαστηρίου και 3241/2014 του Εφετείου Αθηνών.

Την αναίρεση της τελευταίας απόφασης ζητεί ο αναιρεσιών με την από 4/8/2014 αίτησή του. Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω.

Η Εισηγήτρια Αρεοπαγίτης Πηνελόπη Ζωντανού ανέγνωσε την από 21/10/2015 έκθεσή της, με την οποία εισηγήθηκε να γίνουν δεκτοί οι πρώτος, έκτος και έβδομος λόγοι αναίρεσης και να απορριφθούν οι λοιποί λόγοι αναίρεσης.

Ο πληρεξούσιος του αναιρεσιόντος ζήτησε την παραδοχή της αιτήσεως και την καταδίκη του αντίδικου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Ι) Κατά το άρθρο 558 Κ.Πολ.Δ. "η αναίρεση απευθύνεται κατά εκείνων οι οποίοι ήταν διάδικοι στη δίκη, κατά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλομένη απόφαση ή των καθολικών διαδόχων ή των κληρονόμων τους". Από τη διάταξη αυτή προκύπτει, ότι η αίτηση αναίρεσης του καθού η

πρόσθετη παρέμβαση, δεν απευθύνεται κατά του προσθέτως παρεμβάντος στη δίκη, κατά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλομένη απόφαση, διότι αυτός δεν είναι κύριος διάδικος, εκτός αν κατά τη δίκη εκείνη, ανέλαβε τον δικαστικό αγώνα, οπότε κατέστη κύριος διάδικος ή η αναίρεση αφορά την πρόσθετη παρέμβαση, σε κάθε όμως περίπτωση ο προσθέτως παρεμβαίνων καλείται στη συζήτηση της αναίρεσης, άλλως αυτή (συζήτηση) κηρύσσεται απαράδεκτη, τούτο δε λαμβάνεται υπόψη και αυτεπαγγέλτως από τον Άρειο Πάγο (ΑΠ 569/2013, ΑΠ 1049/2010). Πάντως, αν η αναίρεση του καθού η παρέμβαση απευθυνθεί και κατά του προσθέτως παρεμβάντος δεν ιδρύει απαράδεκτο (ΑΠ 569/2013, ΑΠ 880/2003) και εκτιμάται ως κλήση κατά τη συζήτηση της αναίρεσης. Στην προκειμένη περίπτωση, η αίτηση αναίρεσης απευθύνεται και κατά του προσθέτως, στα δικαστήρια της ουσίας, παρεμβάντος υπέρ των εναγομένων και ήδη 1ου και 2ας των αναιρεσιβλήτων, ο οποίος κλήθηκε από τον επισπεύδοντα τη συζήτηση αναιρεσιόντα κατά την αρχικά ορισθείσα δικάσιμο της 2-2-2015 (βλ. υπ' αριθμ. ...25-11-2014 έκθεση επίδοσης της δικαστικής επιμελήτριας του Πρωτοδικείου Πειραιά Σ. Μ.) και εκ του πινακίου και κατά την αναφερομένη στην αρχή της παρούσης απόφασης δικάσιμο. Ενόψει της κλήτευσης αυτής παραδεκτά συζητείται η υπόθεση παρά την απουσία του κληθέντος και μη παρασάντος προσθέτως παρεμβάντος, η δε απευθυνόμενη κατ' αυτού αίτηση αναίρεσης εκτιμάται ως κλήση κατά τη συζήτηση αυτής.

II) Με την από 4-8-2014 αίτηση αναίρεσης, προσβάλλεται η 3241/2014 απόφαση του Εφετείου Αθηνών, με την οποία έγινε δεκτή η ασκηθείσα κατά της 3236/2013 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών έφεση και εξαφανίστηκε η εκκαλουμένη απόφαση. Με την ένδικη αγωγή του ο ήδη αναιρεσιών ζητούσε: 1) να αναγνωρισθεί δικαστικά, ότι το αναφερόμενο στην αγωγή οπτικοακουστικό κινηματογραφικό έργο "... " αποτελεί πνευματική δημιουργία του και να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να άρουν την προσβολή και να παύσουν αυτή στο μέλλον και 2) να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι και ήδη 1ος και 2α των αναιρεσιβλήτων, να του καταβάλουν, καθένας εις ολόκληρον, αφενός μεν ποσό 6.000 ευρώ ως αποζημίωση για την παράνομη και χωρίς την άδειά του ενσωμάτωση του ως άνω πνευματικού δημιουργήματός του σε DVD και την προβολή και διανομή αυτού χωρίς τη συναίνεσή του επί σειρά ετών, αφετέρου δε ποσό 5.000 ευρώ, ως χρηματική ικανοποίησή του προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που υπέστη από την υπαίτια και παράνομη συμπεριφορά αυτών. Επικουρικά δε, ζητούσε να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να του καταβάλουν ποσό 6.000 ευρώ , κατά το οποίο η 2η από αυτούς κατέστη αδικαιολόγητα πλουσιότερη από την παράνομη εκμετάλλευση του έργου του. Το Εφετείο , με την προσβαλλομένη απόφασή του, κατά την έρευνα της αγωγής, αφού έκανε δεκτή την ένσταση των εναγομένων περί καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος του ενάγοντος και ήδη αναιρεσιόντος (281 ΑΚ) απέρριψε κατ' ουσία την κύρια βάση της αγωγής , χωρίς να ερευνήσει περαιτέρω την επικουρική βάση αυτής, και έκανε δεκτή την υπέρ των εναγομένων και ήδη 1ου και 2ας των αναιρεσιβλήτων πρόσθετη παρέμβαση του 3ου αναιρεσιβλήτου. Ήδη, με την υπό κρίση αίτηση, ο αναιρεσιών ζητεί την αναίρεση της εφετειακής απόφασης. Η αίτηση ασκήθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα (άρθρ. 552, 553, 556, 558, 564, 566 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ). Είναι συνεπώς παραδεκτή (άρθρ. 577§1 Κ.Πολ.Δ) και πρέπει να ερευνηθεί ως προς το παραδεκτό και βάσιμο των λόγων της (άρθρ. 577 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ).

III) Κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 2121/1993 "οι πνευματικοί δημιουργοί, με την δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού του δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα)", ενώ κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του ίδιου νόμου "ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου ή τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, ιδίως τα

γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις με κείμενα ή χωρίς ... τα οπτικοακουστικά έργα ...". Κατά το άρθρο 14 του ως άνω νόμου "Δικαιοπραξίες που αφορούν τη μεταβίβαση εξουσιών από το περιουσιακό δικαίωμα, την ανάθεση ή την άδεια εκμετάλλευσης και την άσκηση του ηθικού δικαιώματος είναι άκυρες αν δεν καταρτισθούν εγγράφως. Την ακυρότητα μπορεί να επικαλεσθεί μόνον ο πνευματικός δημιουργός", ενώ στο άρθρο 65 του παραπάνω νόμου προβλέπεται ένα πλέγμα αστικών κυρώσεων που ισχύει, ενιαία, σε κάθε περίπτωση προσβολής της πνευματικής ιδιοκτησίας ή των συγγενικών δικαιωμάτων, χωρίς ν' αποκλείεται η συμπληρωματική εφαρμογή του ΑΚ. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 281 ΑΚ, η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται, αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος. Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, το δικαίωμα θεωρείται, ότι ασκείται καταχρηστικώς, όταν η συμπεριφορά του δικαιούχου που προηγήθηκε ή η πραγματική κατάσταση που διαμορφώθηκε κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε, χωρίς κατά νόμο να εμποδίζουν την γένεση ή να επάγονται την απόσβεση του δικαιώματος, καθιστούν μη ανεκτή την μεταγενέστερη άσκηση του, κατά τις περί δικαίου και ηθικής αντιλήψεις του μέσου κοινωνικού ανθρώπου, αφού τείνει στην ανατροπή κατάστασης που δημιουργήθηκε υπό ορισμένες ειδικές συνθήκες και διατηρήθηκε για πολύ χρόνο, με επακόλουθο να συνεπάγεται εξόχως επαχθείς συνέπειες για τον υπόχρεο.

Απαιτείται δηλαδή, για να χαρακτηριστεί καταχρηστική η άσκηση του δικαιώματος, να έχει δημιουργηθεί στον υπόχρεο, από την συμπεριφορά του δικαιούχου, σε συνάρτηση και με εκείνη του υπόχρεου, και μάλιστα ευλόγως, η πεποίθηση ότι ο δικαιούχος δεν πρόκειται να ασκήσει το δικαίωμα του. Απαιτείται ακόμη οι πράξεις του υπόχρεου και η υπ' αυτού δημιουργηθείσα κατάσταση, επαγόμενη ιδιαιτέρως επαχθείς για τον υπόχρεο επιπτώσεις, να τελούν σε αιτιώδη σύνδεσμο με την προηγηθείσα συμπεριφορά του δικαιούχου. Μόνη η μακροχρόνια αδράνεια του δικαιούχου και όταν ακόμη δημιούργησε την εύλογη πεποίθηση στον υπόχρεο ότι δεν υπάρχει το δικαίωμα ή ότι δεν πρόκειται αυτό να ασκηθεί, δεν αρκεί για να καταστήσει καταχρηστική τη μεταγενέστερη άσκηση αυτού, αλλά απαιτείται να συντρέχουν, προσθέτως, ειδικές συνθήκες και περιστάσεις, προερχόμενες, κυρίως, από την προηγηθείσα συμπεριφορά του δικαιούχου και του υπόχρεου, ενόψει των οποίων και της αδρανείας του δικαιούχου, η επακολουθούσα άσκηση του δικαιώματος, τείνουσα στην ανατροπή της κατάστασης που διαμορφώθηκε υπό τις ανωτέρω ειδικές συνθήκες και διατηρήθηκε για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα, να εξέρχεται των υπό της ανωτέρω διάταξης διαγραφόμενων ορίων (Ολ. ΑΠ 10/2012, Ολ. ΑΠ 8/2001, ΑΠ 131/2015, ΑΠ 1618/2014). Κατά το άρθρο 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ, αναίρεση επιτρέπεται αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών.

Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται, αν δεν εφαρμοστεί ενώ συντρέχουν οι πραγματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, ή αν εφαρμοστεί ενώ δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και αν εφαρμοστεί εσφαλμένα, η δε παραβίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία, είτε με κακή εφαρμογή, δηλαδή με εσφαλμένη υπαγωγή (Ολ. ΑΠ 7/2006, 4/2005). Με το λόγο αυτό αναίρεσης ελέγχονται τα σφάλματα του δικαστηρίου κατά την εκτίμηση του νόμου βάσιμου της αγωγής ή των ισχυρισμών των διαδίκων, καθώς και τα νομικά σφάλματα κατά την έρευνα της ουσίας της διαφοράς. Ελέγχεται, δηλαδή, αν η αγωγή, ένσταση κ.λπ. ορθώς απορρίφθηκε ως μη νόμιμη ή αν, κατά παράβαση ουσιαστικού κανόνα δικαίου, έγινε δεκτή ως νόμιμη ή απορρίφθηκε ή έγινε δεκτή κατ' ουσίαν (Ολ. ΑΠ 27 και 28/1998). Στην περίπτωση που το δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν την υπόθεση, η παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται ενόψει των πραγματικών περιστάσεων, που ανελέγκτως δέχθηκε ότι αποδείχθηκαν το

δικαστήριο της ουσίας και της υπαγωγής αυτών στο νόμο και ιδρύεται ο λόγος αυτός αναίρεσης αν οι πραγματικές παραδοχές της απόφασης καθιστούν εμφανή την παράβαση.

IV) Στην προκειμένη περίπτωση και όσον αφορά την κυρία βάση της αγωγής το Εφετείο δέχθηκε τα εξής: "Η δεύτερη εκκαλούσα (2η αναιρεσίβλητη) αποτελεί αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, ... έχει την έδρα της στην Αθήνα και εκπροσωπείται σύμφωνα με το καταστατικό της από τον πρώτο εκκαλούντα (1ο αναιρεσίβλητο), ως διαχειριστή της, έχει αποκλειστικά πολιτιστικό, καλλιτεχνικό και εκπαιδευτικό (μη κερδοσκοπικό) σκοπό που συνίσταται στην έρευνα, την καταγραφή και την προώθηση των κινούμενων σχεδίων και των άλλων σύγχρονων οπτικοακουστικών προϊόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και τρίτων χωρών, ο οποίος είναι δυνατό να επιτευχθεί μεταξύ άλλων δράσεων και με την παραγωγή, τη διακίνηση και την προβολή οπτικοακουστικών έργων στην Ελλάδα και στην αλλοδαπή για μη εμπορικούς (μη κερδοσκοπικούς) σκοπούς, αλλά μόνο για εκπαιδευτικούς, αποτελώντας στην ουσία ένα παράλληλο καλλιτεχνικό κύκλωμα οπτικοακουστικών προϊόντων. Στο πλαίσιο εκπλήρωσης του σκοπού της, η δεύτερη εκκαλούσα κατάρτισε την από 12-2-2007 σύμβαση έργου με το νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία "... (I.O.M.), .. που λειτουργούσε -τότε- υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης και υπαγόταν απευθείας στον Υπουργό Με τη σύμβαση αυτή, το τελευταίο ανέθεσε στη δεύτερη εκκαλούσα την εκτέλεση του έργου, που περιγράφεται σ' αυτή, για το οποίο η τελευταία δήλωσε ότι είχε το κατάλληλο προσωπικό αλλά και την υλικοτεχνική υποδομή για την ανάληψη και επιτυχή εκτέλεση του έργου.

Το έργο που ανατέθηκε στη δεύτερη εκκαλούσα και αυτή έπρεπε να εκτελέσει με δική της αποκλειστική ευθύνη, συνίστατο ως προς τα κύρια σημεία του : Α) Στο σχεδιασμό ψηφιακού δίσκου ήχου και εικόνας (dvd) με τον τίτλο "... και με τον υπότιτλο "...". Το περιεχόμενο του dvd θα αποτελούσαν είκοσι ταινίες κινούμενων σχεδίων ελληνικής δημιουργίας με εκπαιδευτικό στόχο τη γνωστοποίηση και προβολή στην Ελλάδα και στο εξωτερικό των επιτευξών των Ελλήνων δημιουργών στον τομέα αυτό. ... Β) Στην επεξεργασία-ψηφιοποίηση των αρχικών format-διαμορφώσεων .. Γ) Στην παραγωγή του dvd με τους προαναφερόμενους τίτλο και υπότιτλο, ... Δ) Στην παραγωγή ένθετου εντύπου, σε 5.000 αντίτυπα, το οποίο θα συνόδευε κάθε dvd. Ε) Στο σχεδιασμό και την παραγωγή εξωφύλλων, εμπρόσθιου (δύο όψεων) και οπισθίου (μιας όψης) των θηκών του dvd. Η αμοιβή της αναδόχου για το προαναφερόμενο έργο συμφωνήθηκε στο συνολικό ποσό των 14.500 ευρώ, περιλαμβανομένου και του φόρου προστιθέμενης αξίας, η οποία έπρεπε να καταβληθεί από τον εργοδότη υπό τους όρους και τις συμφωνίες που έχουν περιληφθεί στο από 12-2-2007 ιδιωτικό συμφωνητικό σύμβασης.

Μεταξύ των δεκαοκτώ τελικά ταινιών κινούμενων σχεδίων που περιλήφθηκαν στο dvd, με τον τίτλο "... και με τον υπότιτλο "..., συγκαταλέγεται με τον αριθμό 17 το οπτικοακουστικό κινηματογραφικό έργο κινούμενων σχεδίων μικρού μήκους (διάρκειας εννέα λεπτών), με τον τίτλο "..., το οποίο είχε παραχθεί το έτος 2006 και του οποίου ο εφεσίβλητος (αναιρεσείων) είναι ο σκηνοθέτης και ο σεναριογράφος, ενώ, παράλληλα, έχει επιμεληθεί το animation (την απόδοση κίνησης στην εικόνα) και το montage (την επιλογή και σύνθεση των εικόνων για την παραγωγή του μεγαλύτερου ενιαίου έργου). Για την παραγωγή του dvd η δεύτερη εκκαλούσα απευθύνθηκε κατά το χρόνο εκείνο (τον Φεβρουάριο του 2007) σε διάφορα πρόσωπα, τα οποία ήταν γνωστό στην κινηματογραφική αγορά ότι ήταν δημιουργοί ταινιών κινούμενων σχεδίων και υπό την ιδιότητά τους αυτή, ήταν φορείς του ηθικού δικαιώματος και του περιουσιακού δικαιώματος, ως στοιχείων της πνευματικής ιδιοκτησίας πάνω στα οπτικοακουστικά αυτά έργα, στα οποία -πρόσωπα- συγκαταλέγονταν ο εφεσίβλητος (αναιρεσείων), ο οποίος τεκμαίρεται ότι

είναι δημιουργός του προαναφερόμενου συλλογικού οπτικοακουστικού έργου, ως σκηνοθέτης του ... Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά τον εφεσίβλητο, από την προσήκουσα αξιολόγηση και την ορθή εκτίμηση όλων, χωρίς εξαίρεση, των αποδεικτικών μέσων που μνημονεύονται προηγουμένως στο σκεπτικό της απόφασης αυτής προκύπτει, ότι η δεύτερη εκκαλούσα πρότεινε στον εφεσίβλητο, δια του πρώτου εκκαλούντος, ο οποίος ενεργούσε με την προαναφερόμενη ιδιότητά του, τη συμμετοχή του έργου του στην παραγωγή του dvd, αφού εξέθεσε σ' αυτόν το περιεχόμενο της έννομης σχέσης μεταξύ της δεύτερης εκκαλούσας και του "I.O.M." και μεταξύ άλλων ότι η παραγωγή του dvd είχε ως σκοπό την προβολή και τη διάδοση στο ευρύ κοινό της καλλιτεχνικής αυτής έκφρασης (της δημιουργίας οπτικοακουστικών έργων κινούμενων σχεδίων) για σκοπούς εκπαιδευτικούς και μόνο, ότι αυτό το dvd δεν αποτελούσε προϊόν για εμπορική χρήση και εκμετάλλευση, δεδομένου ότι θα διανεμόταν δωρεάν και ότι θα προβαλλόταν επίσης δωρεάν στο κοινό.

Πραγματικά, στην οπίσθια όψη του dvd σημειώνεται ότι αυτό διανέμεται δωρεάν και ότι απαγορεύεται οποιαδήποτε εμπορική του χρήση. Ο εφεσίβλητος αποδέχθηκε την πρόταση που υποβλήθηκε σ' αυτόν, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα και προμήθευσε τη δεύτερη εκκαλούσα με το υλικό που ήταν απαραίτητο να διαθέτει για την παραγωγή του dvd και συγκεκριμένα με την ταινία κινούμενων σχεδίων, με τα στοιχεία που αφορούσαν την παραγωγή της (χρόνος παραγωγής, συντελεστές, συνοπτική παρουσίαση έργου), με το βιογραφικό του σημείωμα κ.λπ., χωρίς να διατυπώσει καμία οικονομική αξίωση προς τη δεύτερη εκκαλούσα. Για την παραχώρηση αυτή από τον εφεσίβλητο στη δεύτερη εκκαλούσα ορισμένων εξουσιών που απορρέουν από το περιουσιακό του δικαίωμα (αναπαραγωγή του έργου, διανομή, δημόσια εκτέλεση κ.λπ.) που συνιστά - η παραχώρηση αυτή - άδεια εκμετάλλευσης, δεν τηρήθηκε ο έγγραφος τύπος που προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 14 του νόμου 2121/1993, σύμφωνα με την οποία δικαιοπραξίες που αφορούν τη μεταβίβαση εξουσιών από το περιουσιακό δικαίωμα, την ανάθεση ή την άδεια εκμετάλλευσης και την άσκηση του ηθικού δικαιώματος, είναι άκυρες εάν δεν καταρτιστούν εγγράφως, τούτο οφείλεται, δε, στο γεγονός ότι ο πρώτος εκκαλών και ο εφεσίβλητος συνδέονταν με μακρά γνωριμία και μεταξύ αυτών κατά το χρόνο εκείνο είχαν διαμορφωθεί και υφίσταντο καλές προσωπικές σχέσεις που έκαμψαν την ανάγκη τήρησης του αυστηρού συστατικού τύπου του εγγράφου. Είναι, όμως, δεδομένο ότι ο εφεσίβλητος ήδη από το χρόνο εκείνο (τον Φεβρουάριο του 2007) γνώριζε πως το προαναφερόμενο έργο του θα συμπεριλαμβανόταν στο dvd, την παραγωγή του οποίου είχε αναλάβει η δεύτερη εκκαλούσα για τους προαναφερόμενους σκοπούς και ότι δεν θα εισέπραττε καμία αμοιβή από τη δεύτερη εκκαλούσα, είχε δε ρητά συναινέσει αλλά και είχε συμπράξει στο εγχείρημα αυτό, με το να διαθέσει ανεπιφύλακτα στη δεύτερη εκκαλούσα το σχετικό υλικό, ενώ περαιτέρω αποδεικνύεται ότι ο εφεσίβλητος γνώριζε, μετά την παραγωγή του dvd, ότι αυτό τέθηκε σε κυκλοφορία, με τη διανομή και τη δημόσια εκτέλεσή του για την εξυπηρέτηση των σκοπών, για τους οποίους είχε πραγματικά παραχθεί.

Το προαναφερόμενο αποδεικτικό πόρισμα συνάγεται από το Δικαστήριο τούτο μεταξύ άλλων αποδεικτικών μέσων και από τα μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email), της 13ης-2-2007, 15ης-2-2007, 16ης-2-2007, 17ης-2-2007 και 20ής-3-2007, τα οποία προσκομίζουν και επικαλούνται οι εκκαλούντες με τις έγγραφες προτάσεις τους στο Δικαστήριο τούτο και στάλθηκαν από τον πρώτο εκκαλούντα, είτε από τη συνεργάτιδα της δεύτερης εκκαλούσας, Α. Σ., προς τους δημιουργούς των ταινιών κινούμενων σχεδίων, στους οποίους συγκαταλέγονταν ο τρίτος εκκαλών και ο εφεσίβλητος, είτε προς τον εφεσίβλητο προσωπικά, από τα οποία προκύπτει ότι στους παραλήπτες των μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου είχε γνωστοποιηθεί ήδη από το χρόνο εκείνο ο τελικός κατάλογος των ταινιών που θα

συμπεριλαμβάνονταν στο dvd, είχε ζητηθεί από αυτούς να ελέγξουν τα στοιχεία τους και το βιογραφικό τους σημείωμα που θα εμφανίζονταν στο dvd, να προσθέσουν οποιοδήποτε άλλο στοιχείο ήθελαν να εμφανίζεται στις περιγραφές των ταινιών κ.λπ., ενώ με το τελευταίο email της 20ής-3-2007 γνωστοποιήθηκε σ' αυτούς η αποπεράτωση της παραγωγής του dvd. Είναι μεν ακριβές ότι ο εφεσίβλητος αμφισβητεί τη γνησιότητα των προαναφερόμενων αποδεικτικών μέσων, πλην όμως αβάσιμα εγείρεται η αμφισβήτηση αυτή, δεδομένου ότι από τα υπόλοιπα αποδεικτικά μέσα προκύπτει, πέρα από οποιαδήποτε εύλογη αμφιβολία, η γνησιότητα των email, τα οποία οι εκκαλούντες προσκομίζουν και επικαλούνται.

Εξάλλου, ενώ ο εφεσίβλητος δηλώνει ότι αμφισβητεί τη γνησιότητά τους, παράλληλα δεν διευκρινίζει εάν ο ίδιος πραγματικά έλαβε ή όχι κατά την κρίσιμη αυτή περίοδο από τη δεύτερη εκκαλούσα, τον πρώτο εκκαλούντα ή άλλο συνεργάτη τους email που να σχετίζονται με την παραγωγή του dvd, καθώς επίσης -σε περίπτωση αποδοχής της λήψης email- και ποιο ήταν το αληθινό περιεχόμενό τους, τουλάχιστον σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του εφεσιβλήτου. Ενόψει των προαναφερομένων, ο ισχυρισμός του εφεσιβλήτου ότι στο πλαίσιο της προσπάθειάς του να γνωστοποιήσει το έργο του παρέδωσε την ταινία στον πρώτο εκκαλούντα έπειτα από προφορική συνεννόηση μεταξύ τους, αποκλειστικά και μόνο λόγω της γνωριμίας τους και των καλών σχέσεων που είχαν τότε, για τη διερεύνηση από τη δεύτερη εκκαλούσα των δυνατοτήτων εμπορικής αξιοποίησης της ταινίας και ότι τελικά τα μέρη δεν κατέληξαν, με αποτέλεσμα το θέμα να μείνει μετέωρο, ελέγχεται ως αβάσιμος κατ' ουσίαν, δεδομένου ότι, όπως προαναφέρθηκε, ο εφεσίβλητος τελούσε σε πλήρη γνώση ότι το οπτικοακουστικό του έργο θα συμπεριλαμβανόταν στο dvd, την παραγωγή του οποίου είχε αναλάβει η δεύτερη εκκαλούσα και το οποίο δεν θα διετίθετο (όπως πραγματικά και δεν διατέθηκε) για χρήση εμπορική, αλλά θα διανεμόταν δωρεάν και θα κυκλοφορούσε (όπως πραγματικά και κυκλοφόρησε) για σκοπούς εκπαιδευτικούς και μόνο, είχε δε συναινέσει προφορικά σ' αυτό. Περαιτέρω, αποδεικνύεται ότι ο εφεσίβλητος, παρά την ακυρότητα -λόγω μη τήρησης του συστατικού τύπου- της συμφωνίας του με τη δεύτερη εκκαλούσα για τη χορήγηση σ' αυτήν άδειας εκμετάλλευσης και μολονότι γνώριζε ήδη από το χρόνο εκείνο την παραγωγή του dvd και τη θέση του σε κυκλοφορία για εκπαιδευτικούς σκοπούς, καμία διαμαρτυρία ή επιφύλαξη δεν διατύπωσε και με κανέναν τρόπο, παρά μόνο -και για πρώτη φορά- με την από 13-1-2009 εξώδικη δήλωσή του, η οποία επιδόθηκε στη δεύτερη εκκαλούσα στις 15-1-2009 ... δύο περίπου χρόνια μετά την ολοκλήρωση της παραγωγής του dvd, την οποία πολύ καλά γνώριζε από τότε ο εφεσίβλητος.

Με τα προαναφερόμενα δεδομένα, η έγερση αξιώσεων από την πλευρά του εφεσιβλήτου που επιχειρείται να θεμελιωθούν στην προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας του από τις προαναφερόμενες πράξεις της δεύτερης εκκαλούσας, οι οποίες ταυτόχρονα συνιστούν αδικοπραξία σε βάρος του αξιολογείται ως καταχρηστική .., όπως βάσιμα κατ' ένσταση υποστηρίζεται από τους δύο πρώτους εκκαλούντες με τις έγγραφες προτάσεις τους στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας και επαναφέρεται με την κρινόμενη έφεση .. Τούτο, δε, διότι οι ένδικες αξιώσεις του εφεσιβλήτου να αναγνωριστεί δικαστικά ότι το προαναφερόμενο οπτικοακουστικό έργο αποτελεί πνευματική του ιδιοκτησία, να υποχρεωθούν οι δύο πρώτοι εκκαλούντες να άρουν την προσβολή και να απέχουν από την επανάληψή της στο μέλλον, κατά κύριο λόγο διακόπτοντας τη χρήση, την προβολή και τη διανομή του dvd για οποιονδήποτε σκοπό και να υποχρεωθούν οι δύο πρώτοι εκκαλούντες να καταβάλουν σ' αυτόν, εις ολόκληρον καθένας, το ποσό των 6.000 ευρώ σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 65 παρ. 2 του νόμου 2121/1993, διαφορετικά το ίδιο ποσό σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 65 παρ. 3 του νόμου 2121/1993, καθώς επίσης και το ποσό των 5.000 ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, υπερβαίνουν και μάλιστα προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη, ο

κοινωνικός και ο οικονομικός σκοπός του δικαιώματος. Ειδικότερα, η παραδοχή των αξιώσεων που ασκεί ο εφεσίβλητος με την αγωγή, επιφέρει ιδιαίτερα επαχθείς συνέπειες σε βάρος των δύο πρώτων εκκαλούντων (αρχικά εναγομένων), οι οποίοι αφενός μεν δεν αμφισβητούν με κανέναν τρόπο την ιδιότητα του εφεσιβλήτου ως πνευματικού δημιουργού του προαναφερόμενου οπτικοακουστικού έργου, αφετέρου, δε, δικαιολογημένα διατηρούσαν την πεποίθηση, μετά τη συζήτηση και τη συμφωνία που είχε επέλθει με τον εφεσίβλητο και μετά την παράδοση στη δεύτερη από αυτούς από τον τελευταίο του προαναφερόμενου οπτικοακουστικού έργου και των στοιχείων που συνόδευαν αυτό, με σκοπό τη συμπερίληψή του στο dvd που θα παρήγαγε η δεύτερη εκκαλούσα για σκοπούς που ο εφεσίβλητος γνώριζε από την αρχή και είχε αποδεχθεί, ότι ο τελευταίος δεν θα επικαλούνταν την τυπική έλλειψη από τη μη σύνταξη εγγράφου για τη μεταξύ τους συμφωνία με αντικείμενο την άδεια εκμετάλλευσης, η πεποίθηση, δε, αυτή των δύο πρώτων εκκαλούντων εδραιώθηκε από το γεγονός ότι στη συνέχεια παρήλθε χρονικό διάστημα δύο διάστημα δύο περίπου χρόνων από την παραγωγή του dvd και τη θέση του σε κυκλοφορία για εκπαιδευτικούς σκοπούς, γεγονότα που ο εφεσίβλητος αποδεικνύεται ότι γνώριζε πλήρως, χωρίς στο χρονικό αυτό διάστημα να διατυπωθεί καμία επιφύλαξη ή διαμαρτυρία από την πλευρά του εφεσιβλήτου, ο οποίος για πρώτη φορά με την προαναφερόμενη εξώδικη δήλωσή του και στη συνέχεια με την αγωγή προτείνει, καθ' υποφοράν, τη σχετική ακυρότητα .. οποιασδήποτε συμφωνίας του με τη δεύτερη εκκαλούσα, εξαιτίας της μη τήρησης του έγγραφου τύπου.

Εξάλλου, η άσκηση των ένδικων αξιώσεων προκαλεί έντονη την εντύπωση της αδικίας, στο μέτρο που η δεύτερη εκκαλούσα αποτελεί νομικό πρόσωπο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, με νομική προσωπικότητα), ενώ η παραγωγή του dvd απέβλεπε στην εξυπηρέτηση μη εμπορικών, αλλά εκπαιδευτικών σκοπών και δεν τέθηκε αυτό σε εμπορική εκμετάλλευση από την παραγωγή του μέχρι και σήμερα. Επομένως, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλούμενη απόφαση δέχθηκε ότι έχει συντελεστεί παράνομη και υπαίτια προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας του εφεσιβλήτου και στη συνέχεια δέχθηκε την αγωγή ως βάσιμη και κατ' ουσίαν εν μέρει, προέβη σε εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και σε πλημμελή εκτίμηση των αποδείξεων, όπως βάσιμα υποστηρίζεται από τους εκκαλούντες με την κρινόμενη έφεση. Συνακόλουθα, πρέπει να εξαφανιστεί η εκκαλούμενη απόφαση, κατά το σχετικό βάσιμο λόγο της κρινόμενης έφεσης, στο μέτρο που δέχθηκε την αγωγή ως εν μέρει βάσιμη κατ' ουσίαν, ..., αφού, δε, κρατηθεί περαιτέρω η υπόθεση στο Δικαστήριο αυτό και ερευνηθούν κατ' ουσίαν η αγωγή του εφεσιβλήτου και η πρόσθετη υπέρ των εναγομένων (δύο πρώτων εκκαλούντων) παρέμβαση του τρίτου εκκαλούντος .. πρέπει να απορριφθεί η αγωγή, ως αβάσιμη κατ' ουσίαν και να γίνει δεκτή, ως βάσιμη κατ' ουσίαν, η πρόσθετη παρέμβαση του τρίτου εκκαλούντος ..".

V) Έτσι που έκρινε το Εφετείο, με το να κάνει δηλαδή δεκτή ως ουσιαστικά βάσιμη την ένσταση των εναγομένων και ήδη 1ου και 2ας των αναιρεσιβλήτων περί καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος του ενάγοντος και ήδη αναιρεσιβλήτων, παραβίασε τις ουσιαστικού δικαίου διατάξεις των άρθρων 281 ΑΚ και 14 Ν. 2121/1993, κατά την υπαγωγή σ' αυτές των δεκτών υπ' αυτού γενομένων πραγματικών περιστατικών, τις οποίες εφήρμοσε χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους.

Συνεπώς, υπέπεσε στην εκ του άρθρου 559 αρ. 1 Κ.Πολ.Δ. πλημμέλεια και οι σχετικοί έκτος και έβδομος λόγοι αναιρέσεως κρίνονται βάσιμοι. Ειδικότερα, το Εφετείο παραβίασε τη διάταξη του άρθρου 281 ΑΚ, καθόσον το γεγονός, ότι ο αναιρεσιβλήτων προμήθευσε τη 2η αναιρεσιβλήτη με την ταινία κινούμενων σχεδίων και της παρέδωσε το βιογραφικό του σημείωμα χωρίς να διατυπώσει κάποια οικονομική αξίωση δεν σημαίνει άνευ άλλου, και ότι παραχώρησε σ' αυτή την

άδεια εκμετάλλευσης του πνευματικού του έργου άνευ αμοιβής, ούτε υποδηλώνει συναίνεση αυτού ή σύμπραξη του στο εγχείρημα της 2ης αναιρεσίβλητης. Ακόμη, το ότι ο αναιρεσείων γνώριζε τον μη κερδοσκοπικό σκοπό της 2ης αναιρεσίβλητης δεν συνάγεται εξ αυτού και μόνον και γνώση του ή αποδοχή του περί μη είσπραξης αμοιβής. Εξ άλλου, η αποστολή από τους 1ο και 2η των αναιρεσιβλήτων μηνυμάτων μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) προς τους δημιουργούς των ταινιών κινούμενων σχεδίων, επομένως και στον αναιρεσείοντα, ουδόλως μπορεί να ερμηνευθεί ως συναίνεση αυτών για παραχώρηση της εκμετάλλευσης ή χρήσης του πνευματικού τους έργου χωρίς την καταβολή αμοιβής, δεδομένου ότι σ' αυτά (μηνύματα) δεν γίνεται καν μνεία για ύπαρξη συμφωνίας με αυτούς περί παραχώρησης της άδειας χρησιμοποίησης των ταινιών τους ή για παραίτηση αυτών από οποιαδήποτε αμοιβή τους. Ειδικά δε όσον αφορά τον αναιρεσείοντα, δεν υπήρξε καν απάντηση αυτού στα παραπάνω email ούτε κάποια δήλωσή του, έστω προφορική, που να δείχνει την πρόθεσή του για παραχώρηση χωρίς αμοιβή του πνευματικού του έργου.

Η επίκληση δε εκ μέρους των αναιρεσιβλήτων του άρθρου 281 ΑΚ, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τον ίδιο το Ν. 2121/1993 , που αποσκοπεί στην προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων των δημιουργών από την εκμετάλλευση του πνευματικού τους έργου, ενώ η εκμετάλλευση ή χρησιμοποίηση του πνευματικού έργου χωρίς αμοιβή θα επέφερε αδικαιολόγητη ρωγμή στο ισχύον δίκαιο, που προστατεύει τον δημιουργό, γι' αυτό άλλωστε και απαιτεί την ύπαρξη έγγραφης συμφωνίας όταν πρόκειται για μεταβίβαση περιουσιακών του δικαιωμάτων. Συνακόλουθα, η συμπεριφορά του αναιρεσείοντος σχετικά με τα πνευματικά του δικαιώματα και η πραγματική κατάσταση, που διαμορφώθηκε κατά το χρονικό διάστημα, που μεσολάβησε, από τότε που ο αναιρεσείων προμήθευσε τη δεύτερη αναιρεσίβλητη με την ταινία κινούμενων σχεδίων και μέχρι και την άσκηση της ένδικης αξίωσης , αλλά και οι περιστάσεις που εκτίθενται ειδικότερα στο σκεπτικό της απόφασης αυτής, ιδίως δε η μη καταβολή στον αναιρεσείοντα αμοιβής για την προβολή του οπτικοακουστικού του έργου, η μη ύπαρξη γραπτής συμφωνίας για παραχώρηση της εκμετάλλευσης του έργου του και η μη ύπαρξη γι' αυτό έστω προφορικής ρητής συναίνεσής του, δεν καθιστούν μη ανεκτή τη μεταγενέστερη άσκηση της ένδικης αξίωσης του αναιρεσείοντος κατά τις αντιλήψεις του μέσου κοινωνικού ανθρώπου για το δίκαιο και την ηθική.

Συνεπώς, το Εφετείο, που με την προσβαλλόμενη απόφαση δέχθηκε κατ' ουσίαν τον ισχυρισμό των αναιρεσιβλήτων περί καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος του αναιρεσείοντος, παραβίασε τη διάταξη της ΑΚ 281. Επίσης, το Εφετείο, με το να δεχθεί ότι η ένδικη συμφωνία , αν και δεν καταρτίστηκε εγγράφως, είναι έγκυρη, διότι η μακρά γνωριμία του αναιρεσείοντος και του 1ου αναιρεσιβλήτου και οι καλές προσωπικές τους σχέσεις "έκαμψαν την ανάγκη τήρησης του αυστηρού συστατικού τύπου του εγγράφου", παραβίασε τη διάταξη του άρθρου 14 του ν. 2121/1993. Και αυτό διότι η αμέσως παραπάνω διάταξη του άρθρου 14, σύμφωνα με την οποία οι συμφωνίες περί μεταβίβασης περιουσιακών δικαιωμάτων που απορρέουν από την πνευματική ιδιοκτησία είναι άκυρες, αν δεν καταρτιστούν εγγράφως, είναι αναγκαστικού δικαίου, η δε μη τήρηση του έγγραφου τύπου επιφέρει ακυρότητα των δικαιοπραξιών αυτών, η οποία, όμως, είναι σχετική, γιατί εναπόκειται στο δημιουργό να την επικαλεστεί. Κατόπιν αυτών, πρέπει να αναίρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, παρελκούς πλέον της έρευνας των λοιπών λόγων αναίρεσης, να παραπεμφθεί δε η υπόθεση προς περαιτέρω εκδίκαση, στο ίδιο Εφετείο, εφόσον είναι δυνατή η συγκρότησή του από άλλους δικαστές, εκτός από εκείνους που δίκασαν προηγουμένως (άρθρο 580 παρ. 3 ΚΠολΔ). Επίσης, πρέπει να επιστραφεί στον αναιρεσείοντα το καταβληθέν παράβολο (άρθρο 495 παρ. 4 Κ.Πολ.Δ, όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε με άρθρο 1παρ. 2 Ν. 4055/2012 με έναρξη ισχύος 2-4-2012) και να καταδικαστούν οι 1ος και 2η

των αναιρεσιβλήτων, που ηττώνται, στην πληρωμή των δικαστικών εξόδων του αναιρεσείοντος (άρθρα 176, 180 και 183 ΚΠολΔ) .

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Θεωρεί την απευθυνόμενη κατά του 3ου αναιρεσιβλήτου (προσθέτως παρεμβάντος στα Δικαστήρια της ουσίας) αίτηση αναίρεσης ως κλήση αυτού κατά την παρούσα συζήτηση.

Αναιρεί την 3241/2014 απόφαση του Εφετείου Αθηνών.

Παραπέμπει την υπόθεση, προς περαιτέρω εκδίκαση στο ίδιο Εφετείο, που θα συγκροτηθεί από άλλους δικαστές, εκτός από εκείνους που δίκασαν προηγουμένως. Διατάσσει την επιστροφή του παραβόλου στον αναιρεσείοντα.

Καταδικάζει τους 1ο και 2η των αναιρεσιβλήτων στην πληρωμή των δικαστικών εξόδων του αναιρεσείοντος, τα οποία ορίζει στο ποσό των δύο χιλιάδων επτακοσίων (2.700) ευρώ.

ΚΡΙΘΗΚΕ, αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 23 Μαΐου 2016.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΚΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του, στην Αθήνα, στις 5 Μαΐου 2017.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ